

Premiul Nobel - o legenda centenara

Devenit o legenda a vietii culturale si stiintifice mondiale, Premiul Nobel a ajuns anul acesta la centenar. Prin traditie, a doua saptamana a lunii octombrie este cea in care se anunta castigatorii mult ravnitilor lauri suedezi ce poarta numele savantului Alfred Nobel, initiatorul distinctiilor. Luni, 8 octombrie, va fi anuntat numele laureatului pentru medicina, marti, 9 octombrie, pentru fizica, miercuri, 10 octombrie, pentru chimie si economie, joi, prin traditie, pentru literatura, iar vineri, cel pentru pace.

Pe langa diploma si medalie, laureatii promotiei 2001 vor primi, la 10 decembrie, ziua comemorativa a mortii lui Alfred Nobel (San Remo, Italia, 10 decembrie 1896), la Stockholm si Oslo (laureatul pentru pace) si cate un cec de 10 milioane de coroane suedeze (1,02 milioane de euro), care vor fi impartite, in cazul unor castigatori multipli. Pentru a marca o suta de ani de legenda Nobel, la Oslo, la decernarea premiului pentru pace sunt asteptati laureatii editiilor precedente, intre care Mihail Gorbaciov, Dalai Lama si Shimon Peres.

Cine ii desemneaza pe laureati? Dupa regulamentul premiilor Nobel, Academia Suedeza este aceea care desemneaza castigatorul (castigatorii) pentru literatura. Fondata in 1786, cu statut asemanator aceluia al Academiei Franceze, ea are 18 academicieni, inlocuiti doar in caz de deces, si care sunt garantii ai limbii suedeze. Sunt luate in discutie doar operele candidatilor traduse in suedeza, de catre traducatori nativi, si aparute la edituri de prestigiu din Suedia.

Academia Regala de Stiinte desemneaza castigatorii pentru chimie, fizica si economie. Fondata in 1739, pentru "a imbogati si a difuza cunostintele de matematica, stiinte ale naturii, economie, comert si arte aplicate", institutia are 350 de membri suedezi (dintre care 164 sub varsta de 65 de ani), alesi pe viata, si 164 din strainatate (care au activat cel putin doi ani in Suedia). Toti academicienii prezenti in ziua votului se pot pronunta asupra candidatilor. Premiul Nobel pentru economie, creat in 1968, este finantat de catre Banca Centrala a Suediei (Riksbank). Comitetul Nobel de la Karolinska Institut desemneaza castigatorul (castigatorii) pentru medicina. El are in componenta 50 de profesori de la institutul cu acelasi nume, care se retrag din comitet o data cu retragerea din profesie. Comitetul Nobel norvegian alege castigatorul (castigatorii) pentru pace (pana in 1905, Norvegia a fost unita cu Suedia in acelasi regat) si are in componenta cinci persoane desemnate de catre Parlament (Storting). In urma unei serii de scandaluri care au pus sub semnul intrebării independenta politica a comitetului, Storting-ul a decis, din 1977, sa numeasca in "grupul" Nobel doar fosti deputati sau personalitati politice fara mandat parlamentar sau guvernamental.

Sase castigatori au refuzat sau au fost obligati sa refuze ravnitele distinctii intr-un secol de la acordarea pentru prima oara a premiilor Nobel, sase castigatori au refuzat sau au fost obligati sa refuze ravnitele distinctii. Parintele existentialismului, scriitorul francez Jean Paul Sartre, a refuzat in 1964, in nume propriu, Nobelul pentru literatura, asa cum, de altfel, a refuzat toate distinctiile oficiale. In acest caz particular, Jean Paul Sartre si-a motivat retinerea argumentand ca, dupa opinia sa "ferma", "conflictul rezultat din coexistenta celor doua culturi, a Estului si a Vestului, poate

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

fi atenuat de personalitati si de catre culturile inele, fara interventia institutiilor".

Conducatorul comunist vietnamez Le Duc Tho a refuzat si el, in 1973, Nobelul pentru pace, primit impreuna cu secretarul de stat american Henry Kissinger, motivandu-si refuzul prin "situatia care este mentinuta in Vietnamul de Sud de catre administratia de la Saigon si de catre Statele Unite". Scriitorul rus Boris Pasternak, laureat pentru literatura in 1958, a multumit Comitetului Nobel din Stockholm printr-o telegrama calduroasa, dar, sub presiunea autoritatilor sovietice, a refuzat premiul. In 1957, in Italia aparuse romanul sau "Doctor Jivago", care, in opinia regimului Sovietelor, nara "anii Revolutiei prin «ochii» dusmanilor".

Trei importanti oameni de stiinta, austriacul Richard Kuhn si germanii Adolf Butenandt si Gerhard Domagk au refuzat, sub presiunea regimului nazist, premiile Nobel pentru chimie (1938), tot pentru chimie (1939) si pentru medicina (1939).

Pronosticuri si ciudatenii ale editiei jubiliare Cele mai asteptate si mai mediatizate premii Nobel raman si la editia jubiliara, cel pentru literatura si cel pentru pace. In cazul primului, pe lista pronosticurilor conduc poetul francez Yves Bonnefoy, prozatorii americani Norman Mailer si Joyce Carol Oates, prozatorul sud-african J.M. Coetzee si prozatorul din Trinidad Tobago V.S. Naipaul.

In cazul celui de-al doilea, drept favorit este dat secretarul general al ONU, Kofi Annan, in fruntea unei liste cu 136 de candidati, personalitati si organizatii, precum fostul presedinte american Jimmy Carter, istoricul japonez Saburo Ienaga, tehnicianul nuclear israelian Mordechai Vanunu, FIFA, Tribunalul Penal International (TPI) si Crucea Rosie Internationala, al carei fondator, elvetianul Jean Henri Dunant, a fost primul laureat, in 1901.

Exista si candidaturi cel putin insolite pe aceasta lista numita "ghiveci" in nu putine jurnale importante din Europa si America - Fidel Castro, Stanley "Tookey" Williams, cvadruplu criminal american condamnat la moarte, fondatorul sectei Falungong (interzisa in China), Li Hongzhi.

Si un fapt inedit, candidatura lui George W. Bush, anuntata deja pentru 2002, de catre un grup de 12 universitari norvegieni, care au inaintat propunerea Comitetului Nobel, cu conditia ca presedintele american sa-i pedepseasca pe autorii atacurilor teroriste din 11 septembrie fara sa declanseze razboiul.